
Conclusie

Albracht en Schoolland waren ‘broeders’, groot geworden in de sfeer van de Afscheiding. Geïnspireerd door Kuyper legden ze echter óók een brede maatschappelijke en wetenschappelijke interesse aan de dag. Dat laatste contrasteerde zelfs al in hun eigen tijd met een door menigeen gekoesterd ‘nostalgisch’ beeld van de Afscheiding. Duidelijk blijkt dit uit de lotgevallen van de levensschets van Tamme Foppes de Haan. Albracht overleed in Groningen op 12 maart 1925, bijna negentig jaar oud. Carolina stuurde het in 1918 geschreven manuscript van haar vader naar de Kamper kerkhistoricus Harm Bouwman. Die wist niet goed wat hij ermee aan moest. Albracht had De Haan namelijk niet alleen herdacht in de gebruikelijke stichtelijke stijl, maar ook de vraag opgeworpen of er bij deze begaafde maar excentrieke docent zelf,¹¹¹ en in de familie De Haan, sprake geweest kon zijn van een genetische belasting. Het manuscript vertoonde invloeden van de psychologische benadering van Heymans. De combinatie van vroomheid én belangstelling voor thema’s als erfelijkheidsleer was karakteristiek geweest voor de gesprekken die Albracht in de jaren zeventig en tachtig gevoerd had met zijn vriend Schoolland. Bouwman was er blijkbaar mee verlegen, en stuurde het manuscript met een kort beleefd briefje aan Carolina Albracht retour.¹¹² Enkele details in Bouwmans *Onder veilige hoede*, bij voorbeeld over de kleding van De Haan, zijn mogelijk aan Albracht ontleend, maar daar bleef het dan ook bij.¹¹³ Opmerkelijk is dat er bij de gereformeerden in Amerika blijkbaar minder terughoudendheid bestond om gebruik te maken van inzichten uit de moderne psychologie. Na zijn huwelijk in 1929 werd John Schoolland hoogleraar psychologie in Boulder, Colorado. Die belangstelling had hij niet van vreemden.¹¹⁴

Klaas Schoolland overleed in 1938 in Holland(Michigan), zeven jaar na zijn echtgenote Nellie. Van hun kinderen kreeg Marian, de jongste, bekendheid als auteur van christelijke boeken. Zij herinnerde zich haar vader als een man die de werelden van het denken en het geloven niet zonder strijd, maar uiteindelijk toch harmonisch met elkaar had weten te verbinden: ‘Walking with Plato, communing with St. Paul.’¹¹⁵ Haar boek *Leading little ones to God. A child’s book of Bible teachings*, is tot op de huidige dag in druk.¹¹⁶

¹¹¹ Jaap van Gelderen, *Tamme Foppes de Haan*. Kamper miniaturen 5, Kampen 2000.

¹¹² H. Bouwman aan C. Albracht, Kampen 13 oktober 1925.

¹¹³ H. Bouwman, *Onder veilige hoede. De Theologische School te Kampen gedurende de jaren 1854-1924*, Kampen z.j. (1924).

¹¹⁴ ‘He served as Professor of Psychology, and Head of the Counseling Service, at the University of Colorado, until retirement in 1962.’ Korte levensschets in: ‘Boulder in perspective – from search for gold, to the gold of research. About J.B. Schoolland’. Ongedateerd knipsel (ca. 1980) in de collectie van J.B. Albracht-Berger, Zwolle.

¹¹⁵ Marian M. Schoolland, *A goodly heritage*, Grand Rapids 1957, 9.

¹¹⁶ Marian M. Schoolland overleed in 1984. Haar *Leading little ones to God. A child’s book of Bible teachings*, werd in 2015 herdrukt door Wm. B. Eerdmans publishing co., Grand Rapids.